

Geachte griffiers van de gemeenteraad

Datum
24 maart 2026

Ons kenmerk
-

Telefoon
070-3738393

Bijlage(n)
-

Onderwerp
aanbevelingen Brede aanpak jeugd voor de gemeentelijke
formatietafel

Geachte (in)formateur,

Op 30 januari 2025 publiceerde de Deskundigencommissie Hervormingsagenda Jeugd het rapport *Groeipijn*. Daarin wordt bevestigd dat het huidige jeugdstelsel onder grote druk staat en dat een fundamentele verandering nodig is om kinderen, jongeren en gezinnen beter te ondersteunen. De Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG) heeft mij daarom aangesteld als bestuurlijk aanjager Brede aanpak jeugd. Mijn opdracht is om gemeenten te ondersteunen bij het ontwikkelen van een samenhangende gemeentelijke koers rond opgroeien, opvoeden en ontwikkelen van kinderen en jongeren.

Met het oog op de gemeenteraadsverkiezingen van 18 maart 2026 richt ik mij nadrukkelijk ook op de formatiefase waarin nieuwe colleges hun prioriteiten vastleggen. Met deze brief wil ik u enkele aanbevelingen meegeven voor een op te stellen coalitieakkoord, die behulpzaam zijn bij toekomstig gezins- en jeugdbeleid.

Doel van de opdracht

Mijn opdracht richt zich op twee samenhangende doelen:

- het stimuleren van een gemeentelijke veranderaanpak op meerdere leefdomeinen voor gezinnen en kinderen;
- het ontwikkelen van een praktisch handelingsperspectief voor gemeenten.

Uitgangspunt daarbij is dat gemeenten werken aan een sterke lokale basis waarin kinderen en jongeren gezond, veilig en kansrijk kunnen opgroeien.

Gesprekken en eerste constatering

In de afgelopen periode heb ik gesprekken gevoerd met onder andere wethouders, deskundigen, jongeren en vertegenwoordigers van diverse organisaties, waaronder het Netwerk Directeuren Sociaal Domein, PO-Raad, VO-raad, Sectorraad GO, de Branchevereniging Maatschappelijke

Kinderopvang (BMK), het inspiratienetwerk Met Andere Ogen, Jeugdzorg Nederland en GGD GHOR Nederland. Uit deze gesprekken komt een aantal duidelijke lijnen naar voren:

- Er is een breed gedeeld gevoel van urgentie om het jeugdbeleid te transformeren.
- Gemeenten willen werken aan een sterke lokale basis voor gezinnen en kinderen.
- Jeugdbeleid staat niet op zichzelf, maar hangt nauw samen met andere beleidsterreinen zoals onderwijs, bestaanszekerheid, gezondheid en wonen.
- Bestuurders hebben behoefte aan concrete handvatten om hun bestuurlijke verantwoordelijkheid voor gezins- en jeugdbeleid goed vorm te geven.

Waarom deze verandering nodig is

Het huidige systeem van jeugdhulp staat onder druk en bereikt niet altijd wat we ermee beogen. Veel problemen waarmee kinderen te maken krijgen hangen samen met omstandigheden in het gezin of de leefomgeving, zoals armoede, schulden, huisvesting of mentale problemen van ouders.

Tegelijkertijd groeit de instroom naar individuele jeugdhulp en zijn de kosten voor gemeenten moeilijk beheersbaar geworden. Niet alle kinderen horen thuis in de jeugdzorg, terwijl kinderen die wél hulp nodig hebben die niet altijd tijdig of passend ontvangen.

Daarom is een inhoudelijke verandering nodig. Kinderen ontwikkelen zich het best in een sterk en zo normaal mogelijk dagelijks leven: thuis, op school, in de buurt en in hun sociale netwerk. Jeugdhulp moet dat gewone leven ondersteunen wanneer dat nodig is, maar het niet vervangen. Investeren in sterke gezinnen, sterke buurten en een goede samenwerking tussen gemeente, onderwijs, kinderopvang en jeugdgezondheidszorg werkt daarmee niet alleen preventief, maar is ook een voorwaarde om kinderen kansrijk, veilig en gezond te laten opgroeien.

Wat kunt u van de bestuurlijk aanjager verwachten

In de komende weken werk ik deze inzichten verder uit in:

- een inhoudelijke koers voor de gemeentelijke aanpak van jeugd;
- een praktische leidraad vanuit het perspectief van wethouders Jeugd – ‘De Gids’ – in hun samenwerking met collega’s in het college van B&W, de gemeenteraad, gemeentelijke samenwerkingspartners en inwoners;
- ondersteuning voor gemeenten bij de uitwerking en toepassing hiervan.

Aanbevelingen voor de formatietafel

Voor nu geef ik u graag enkele aanbevelingen mee voor het coalitieakkoord. Deze aanbevelingen raken drie samenhangende lagen: beleid, financiën en de praktijk in de wijk.

1. Formuleer een duidelijke ambitie

Neem in het coalitieakkoord de ambitie op om te komen tot een sterke gemeentelijke basis voor gezinnen en kinderen, gericht op opvoeden, opgroeien en ontwikkelen.

2. Maak van jeugdbeleid een collegebrede verantwoordelijkheid

Stel wat gezinnen en kinderen nodig hebben centraal bij het gemeentelijk beleid en beschouw de uitwerking en uitvoering daarvan als een gezamenlijke verantwoordelijkheid van het gehele college. Dit is cruciaal voor het noodzakelijke domeinoverstijgend werken aan de brede ondersteuning van jeugdigen en gezinnen. Kinderrechten zijn hiervoor een behulpzaam instrument.

3. Investeer in preventie en voorzieningen in de wijk

Maak structureel ruimte voor voorzieningen in wijken en voor preventief en collectief aanbod. Ondersteun daarnaast inwonersinitiatieven die bijdragen aan sterk sociaal kapitaal. Zet in op stevige lokale teams die breed kijken en handelen, die de netwerken in de wijk kennen of mensen met elkaar in contact kunnen brengen.

4. Versterk de inhoudelijke verbinding tussen onderwijs en jeugd

Breng onderwijs, kinderopvang en jeugd samen in één wethoudersportefeuille vanwege de logische inhoudelijke samenhang. Het maakt ook het gesprek met samenwerkingspartners en de ambtelijke organisatie eenvoudiger omdat zij dan één aanspreekpunt hebben.

Tot slot

Na de komende meivakantie lanceer ik 'De Gids voor wethouders Jeugd' gebaseerd op een inhoudelijke koers en een voorstel voor ondersteuning aan gemeenten. Mocht u in de tussentijd behoefte hebben aan een nadere toelichting of een gesprek, dan ben ik daar graag toe bereid.

Met vriendelijke groet,

Cathalijne Dortmans
Bestuurlijk aanjager Jeugd